

Bessarabie a Rumunsko

PO více jak století, od století čtrnáctého do Devatenáctého, Bessarabie byla nedílnou součástí rumunských knížectví. I před rokem 1300 dynastie Bessarabů, budovatelů Valašska, rozšířila svoji moc na obě strany Dunaje až k moři. Po smrti Mircea Starého Dobružda našich dnů, stejně jako pevnosti Chilia a Cetatea Alba, čili jižní část Bessarabie, nalézala se v državě Valašska.

Jméno samotné je připomínkou dominantní moci Bessarabů nad jižními distrikty této země. Dnes Bessarabie obsahuje území, ohraničené řekami Prut a Dněstrem a Černým mořem, a má asi 17,620 čtverečních mil. Na počátku Devatenáctého století Bessarabie doposud byla državou knížectví Moldavského, ale v roce 1812 Rusko žádalo o připojení celé Moldavie ku své říši za odměnu vítězství nad Turky.

Napoleon, který v té době chystal se k velké kampani proti Rusku, žádal Turecko, aby nepřístoupilo na mír na této základně. Nepochybně by bylo v této záležitosti vedlo ku dlouhým sporům, kdyby byl dragoman Moruzzi neprodal Rusům jisté informace o Napoleonovi, které přiměly Rusko, aby uspišilo uzavření míru a spokojilo se jenom s Bessarabií.

Tak se stalo, že Rumuni v Bessarabii byli odříznuti od svých krajanů v obou dunajských knížectvích. Tato nespravedlnost jenom částečně napravena byla v Krymské válce v roce 1856, kdy jižní distrikty: Cahul, Ismail a Bolgrad vráceny byly Rumunsku. Ale na vídeňském kongresu v roce 1878 Bismarck a Andrassy, kteří snažili se zabránit úplné dohodě mezi Ruskem a Rumunskem, přiměli Rusko, aby znovu vztáhlo svoji ruku po Bessarabii — domovu rumunských vojáků, kteří věrně bojovali po boku Rusů v Plevně.

Po anexi obchodní důležitost Bessarabie povadla a území toto stalo se útlukem všech druhů politických dobrodruhů, podivných náboženských sekt — takovým smetištěm východoevropských národností. Ale pod tímto kosmopolitickým povrchem hlavní proud besarabského života zůstal pravdivý a nikdy neztratil podstatně rumunského charakteru.

Ruská vláda snažila se porušíti Bessarabii, ale jako všude v porušování svých sňahách byla nepraktická a "Multanci", jak sami se obyvatele Bessarabie nazývali, zůstali věrni svému rumunskému původu a nikdy nezavrhli rumunského jazyka. Jenom ve dvou anebo ve třech případech, jak u velkých rodin Purisckevičů a Krupenských, je možno uznamenati úspěch porušování sňah.

Pa celé Devatenácté století zachovala si Bessarabie svůj rumunský ráz. V roce 1812, dle zpráv rumunské akademie, vydaných v roce 1889, bylo 350,000 Rumunů a 30,000 příslušníků jiných národností v Bessarabii. O padesát let později důstojník ruského generálního štábu ve své zprávě vláde Bessarabie naznačil, že tři čtvrtiny celkového obyvatelstva v provincii jsou Rumuni. Ruská úřední statistika z let 1890 a 1900 přibližně asi stejný poměr, kdežto spolehlivá statistika francouzského historika Rumbaunda ukazuje jasně, že Rumuni tvoří většinu obyvatelstva Bessarabie.

Rumunské nároky na Bessarabii spočívají na pevných základech historie a na nepopíratelném rumunském rázu přítomného obyvatelstva. Z těchto důvodů nemůže se pohlízet na získání Bessarabie Rumunskem jako na náhradu za ponižující mír, vnučený mu centrálními mocnostmi. Rumunsko činilo si vždy nároky na toto území a tyto byly stejně spravedlivé jako nároky na Sedmihradsko, které jsou popírány centrálními mocnostmi, které kromě toho připravily Rumunsko o další území, obydlené výhradně rumunským obyvatelstvem.

Revoluční Rusko přiznalo právo obyvatelstva Bessarabie, aby rozhodlo samo o svém osudu a v důsledku této zásady o sebeurčení Bessarabie zvolila si národní shromáždění, které šestnaestnácti

ti hlasy proti třem rozhodlo se pro jednotu s Rumunskem. Tak stará nespravedlnost napravena byla Ruskem novým, zatím co nový kráklavější zločin byl spáchán Německem.

Za ruského panství Bessarabie učinila malý pokrok, jakkoliv byla jednou z nejbohatších zemědělských provincií jižního Ruska. Neměla dostatečného množství železnice, neměla náležitě vyvinutého školství a v důsledku toho její obyvatelstvo bylo zanedbáno. Nyní Bessarabie opět tvoří část mateřské země a dlužno jenom doufat, že brzy bude možno odstraniti smutné stopy starého ruského režimu, který zanedbával nejlepší své příležitosti.

Nynější germanofilská vláda rumunská nebude u vesla věčné a přijdou doby, kdy nové poměry přinutí Rumunsko, aby navázalo přátelství se sousední ruskou zemí, kde jistě v brzkou slávu bude vítězství obrozená demokracie, na které bolševici spáchali tolik neodpuštělných zločinů. Jistě pak obrozená vláda rumunská nalezně s novou vládou ruskou přátelskou základnu pro novou mezinárodní spolupráci.

Vítězství spojenců jenom jistě sesílá pasky vízei Bessarabii k Rumunsku. Bessarabie jistě zůstane částí nového Rumunsku i v tom případě, když na mírovém kongresu zrušena bude plnost obnovená smlouvy bukreštské a Rumunsku vráceny budou kraje, které urvaly jim centrální mocnosti a ony části nynějších Uher, na které Rumunsko činí si spravedlivé nároky.

SVĚTOVÉ VÁLKY.

O válce hlavních velmocí světa, která se rozpoutala před našimi zraky, ustálil se během let, v nichž byla očekávána, pojem "války světové". Takovou se mívá válka, která není omezena jen na dvě bojující mocnosti, ale která strhuje do své vrávy celé skupiny velmocí, na nichž stála mezinárodní konstelace politická a která takto pak zahvacuje téměř celou pevninu evropskou. Evropa není ještě sice celý svět, ale ve smyslu politickém a kulturním jím jest. Změny na mapě Evropy dříve nebo později musí míti v zájmu také změny v mocenských poměrech na celé zeměkouli.

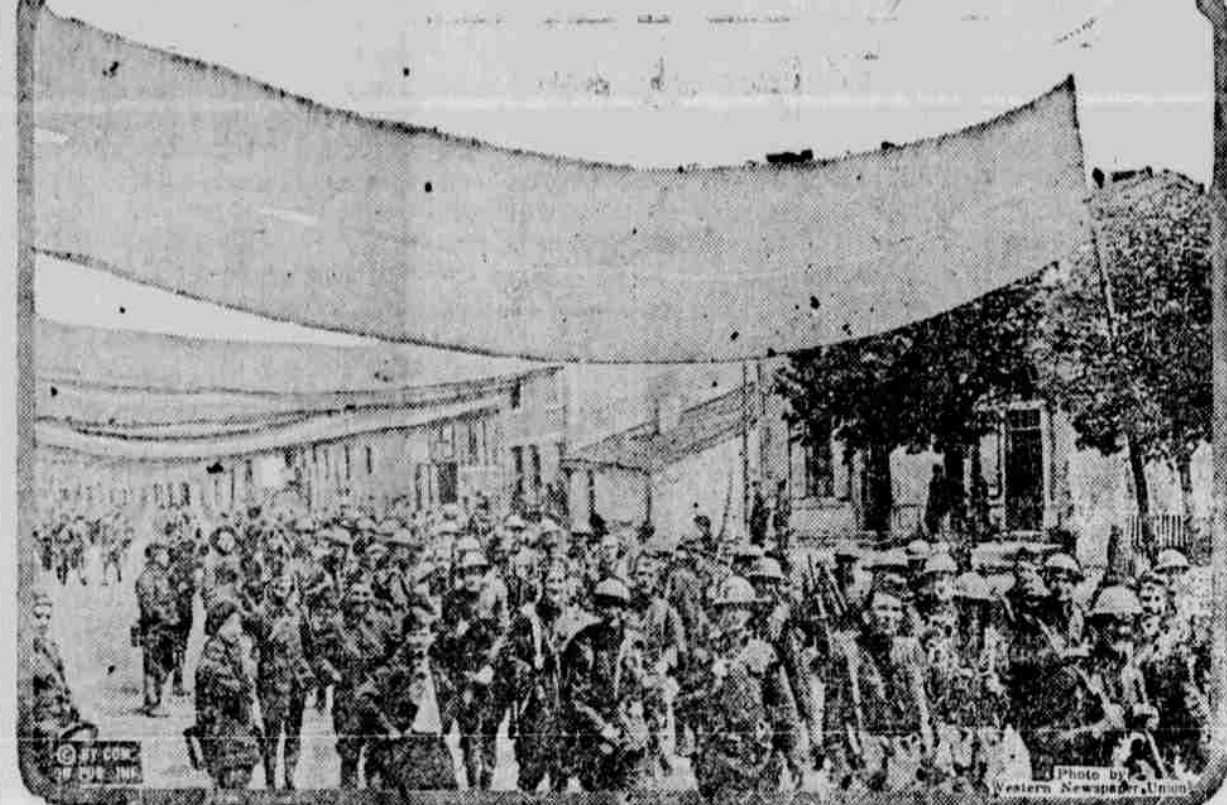
Tento pojem světové války jest celkem nový, neboť stěží najdeme v dějinách, třebaže ony jen jen se hemží údaji o válkách, války, která by mu odpovídala tak jako ona, jejíž hromy slyšíme nyní duněti na obzoru. Jen vždy po dlouhých stáletích došlo k událostem, jež by se k pojmu takovéto světové války blížily.

Zahledíme-li se do nedávné minulosti, tedy první válkou, na niž bylo sňeastně několik velmocí, byla válka krymská v r. 1854. Tehdy válčili Anglie, Francie a Turecko proti Rusku. Ale válka tato byla vybojována v odlehleém zákoutí Evropy na Černém moři, a kulturní Evropa téměř ani nepocítila jejich následků.

Pravými světovými válkami v dějinách novověku byly jen ty, jež vedl Napoleon. Na ty budeme asi nyní nejčastěji vzpomínat a mít příležitost k srovnávání s jejich průběhem, rázem a následky. Proti Napoleonově Francii stála po několikráte celá Evropa a celá Evropa také (vyjímaje Balkán a Skandinávii) byla bojištěm, od jižních Španěl až po Moskvu, ale bojovalo se i v Egyptě a v amerických koloniích a lodí anglické a francouzské utkávaly se po vzdálených oceánech. A následky těchto válek jsou také známy. Celé státy v nich vzaly za své a jiné byly zřízeny, mapa Evropy se úplně jimi změnila a uplynulé devatenácté století nabylo jimi základů pro svůj politický vývoj. Smíme snad již dnes říci, že podobně asi vzplanuvší právě válka vytvoří novou Evropu, Evropu dvacátého století!

Jdeme-li pak dále do minulosti, musíme přeskakovat celá dlouhá stáletí, nežli nalezneme něco tomtu podobného. I válka sedmiletá a třicetiletá byly válkami v podstatě středoevropskými, právě tak zase jako války, jimiž Petr t. zv.

AMERIČTÍ VOJÁCI VRACEJÍ SE ZE ZÁKOPŮ.

Fotografie naše znázorňuje oddíl amerických marínů, vracejících se francouzskou vesnicí po vykonání povinnosti v zákopech. Povšimněte se pružné kamufláže za účelem krytí jejich pohybů.

Veliký založil nynější ruskou říši, byly pouze východoevropskými. V obou posledních případech rozšířila se areál oblast válečných zemí tím, že účast Švédska vtažen byl do ní i veliký poloostrov skandinávský, jenž nikdy před tím, ani potom už nehrál činnou roli v dějinách evropských válek.

Ve středověku, před objevením Ameriky, byla představa světa tak malá a vzájemný styk států tak úzce omezen na střední, západní a jižní Evropu, že k velké světové válce dle našich pojmů nemohlo ani dojít. Nač by byly na př. tehdejší státy váleily s Ruskem, když o této zemi téměř nie nevěděly a neměly s ní nijakých styků, ani konfliktů? Toľko ve válkách s Turky stála celá téměř střední a východní Evropa proti ohromné říši asijské, jenže bojiště bylo omezeno na kraje balkánské. Ury a Středomoří a západnější Evropa tímto válkami nebyla dotčena. Podobně nezasáhly do osudů Evropy válečné výpravy asijských Džingisichánů a Tamerlánů, třebaže tu šlo o ohromná vojska, jež snesou srovnání s eiframi dnešních armád a na mapě Asie provedeny byly jimi velké změny.

Z evropských válek na konci středověku měly nejprozáhlější bojiště ony, jež po r. 1500 vedli Španělští Habsburkové s Francií, neboť tu se bojovalo ve Španělsku, Nizozemí a Itálii. Ale čím pak dále jdeme do minulosti, tím více bojiště se zužují a vojska jsou menší. Ve zbrani nestáli celí národové, jako dnes, nýbrž jen mužstva, jež dodali manové a vasalové svým králům, později pak jen najatí žoldnéři.

A tak dojdeme až k tažením Karla Velikého, jež měla opravdu význam mezinárodní, protože šlo tu o zbudování velké říše, zahrnující celou západní a střední Evropu. A dále pak ještě a jsme n prostřed stáletých otřesů a zmat-

HOTOVENÍ VZDUCHOVÝCH BOMB.

Zatím co jejich bratři a milenci bojují na frontě ve Francii anglické ženy snaží se uspišiti vítězství plnou prací v továrnách, kde střelivo a válečné zbraně jsou hotoveny. Na obrázku našem spatrujeme jednu z těchto anglických dívek, pracujících na vzduchové bombě.

ku, jimiž prošla Evropa za t. zv. stěhování národů. Tehdy šlo vskutku o nové základy pro celý evropský svět; veliká říše římská zanikla a po jejích troskách valily se davy severních barbarů, kmenů germánských a slovanských. Všecko bylo až do nejspodnějších hlubin zpravečeno, nejskvělejší sídla kultury obrácena v sutiny. Jenže byla to spíše tažení národů, hledajících si nové vyhlídky, a po případě i loupeživé výpravy, nežli politicky cílevědomé války dle našich pojmů.

K počtu jakési evropské solidarity dospívá se v tomto děsném chaosu nejvýš jen tehdy, když by nonei říše západofirská vespolek s kmeny germánskými odráží ve Francii na Polích katalonských útoky hord hunských. To byla bitva dosahu opravdu světového. Co pak bylo před tím, to jsou už dějiny staré říše římské. Byla to říše vskutku světová, světová byla její politika a světový význam měla nejedna válka, již ona vedla. Jenže Řím mohl ovládnouti jen proto tak rychle a mocně celý tehdejší svět, že ten svět byl malý, menší ještě, nežli ve středověku. Byly to pouze země kolem Středozeimního moře a přiléhající k němu končiny africké a asijské. Země střední, severní a západní Evropy držnaly ještě ve svém stavu předhistorickém, neúčastny politických dějín a vývoje kultury. Přes to však zaznamenává historie římské války, jež uvádějí v úžas rozlehlosti bojiště a velikosti vojsk; vzpomene jen na př. tažení kartaginského Hanibala ze Španěl přes jižní Francii na Řím anebo bojů Caesarových a válek, jež vedli po jeho smrti ti, kdož se dělili o jeho moc.

Nejvlástnějším světovým válečným dob před Kristem, pravým Napoleonem starověku, byl Alexandr macedonský, dědic malého království, jenž vytáhl dobýt Asie, vyvrátil velkou říši perskou, zmocnil se Egypta, táhl až k Indii a zbudoval, ač ovšem jen na krátkou dobu svého života, největší říši, jakou do těch dob kdy viděly dějiny lidstva. Všecky podobné pokusy o světovou říši před tím, jak se jeví v dějinách Assyrie, Babylonu a Persie, ztrácejí se nám v nedohlednu dávné minulosti a neměly ještě vlivu na Evropu.

Kam odnášejí tyto první raněné? ... Nějakých osm minut cesty na zad od bitevní čáry v mělké proláklíně nad potůčkem zřízeno jest místo pro první pomoc, polní ambulance. Několik dobře známých vozů s velkým červeným křížem ženevským na bílém poli, několik lékařů, obklopených jejich vyvíčenými pomocníky, tak řečenými nosiči obvázu, opatřenými nejnutnějšími nástroji a léky. Sem dopravují se i sami docházející ranění. Lékaři snímají prozatímní obvazy a zkoumají rány. Provádějí pouze zákroky nejnutnější a příkladají — je-li čist — znovu též obvaz nebo upravují nový, důkladnější a účelnější. Raněným dostává se nutného občerstvení a současně provádí se třídění na lehece a těžce raněné.

Po dostatečném odpočinku odcházejí ti, kdož jsou schopni krátkého pochodu, pěšky, ostatní nasedají nebo odnášeni jsou do vozů. Cílem vozů i pěších jest asi 20—30 minut vzdálený zdravotní ústav divise, k něž náležej. Umístěn je ve vhodné poloze a skládá se ze dvou oddělených skupin, jednak se stanice pro lehece raně-

né, jednak z obvazistě pro těžce raněné. K tomu druží se ještě a zdravotní kolona. Zde dostává se raněným pečlivě a individuální péče lékařské.

Nastává další rozlišování raněných dle jejich stavu a nebezpečnosti rány a další doprava a to zejména především do polní nemocnice o 600 lůžkách (3 oddělení po 200 lůžek), anebo do polní ošetřovny, kde přijímání jsou lehece ranění, vysílání a rekonvalescenti.

Dle stavu a průběhu choroby nastává pro ty, kteří jsou schopni dopravy další cesta pomocí zdravotních vlaků buď do tak řečených etapních nemocnic nebo do jiných stálých vojenských nemocnic, do péče soukromé nebo dobrovolné, dle zásady rozptýlení raněných po celé zemi.

Tak vrací se raněný obyčejně do své vlasti anebo do náručí svojí rodiny, kde nejlépe sa nejdříve ozdraví a okřeje.

Z DĚJIN HRACÍCH KARET. Karty zná sa každý z našich čtenářů a myslíme, že asi mnohý zná je až hanba dobře. Méně bude těch, jimiž je znám také původ karet a kdo vysvětlil si doveře různé ty figury, jež jsou na nich zobrazeny. V Evropě byli Italové prvními karbaniky, právě tak jako jim přísluší pochybná čest vynálezu loterie. V Itálii poznali je ve XIV. stol. francouzští cestovatelé, a poněvadž tak dobrá věc snadno najde rozšíření, přinesli je do své vlasti.

Přívodní vláské karty představovaly papeže, císaře a čtyři krále, kteří spolu válčili. Byly tedy poněkud jiné, než naše německé, francouzské, tarokové i špády, ale jak se s nimi hrálo, to k velké škodě obecné vzdělanosti dnes už ani nejlepší historikové nedovedou zjistiti.

Ve Francii zaznamenána je první hra karet roku 1390, kdy byly pořizovány pro zábavu poněkud slabomyšlného krále Karla VI. V úteček královské komory jest postaveno viděti poločku a to velmi značnou sumu, která byla malířům vyplacena za tyto karty, jež ostatně byly dílem uměleckým.

Brzy doznala hra ve Francii zdokonalení a to již v tu formu, že zachovala se skoro nezměněně až na naše dny, t. j. čtyři krále, královny, kluky atd. Králové a královny vzati byli z domácích dějin a karty nely jejich podobizny, pokud to tehdejší umělci věrně dovedli. Srdečným králem byl sám Karel VI. — Čtyři "kluci" — francouzské "valet", což znamenalo asi tolik jako "páze" — byli slavní hrdinové z francouzských dějín. Eso vzato bylo z římského pojmenování peníze a patrně měly peníze již tehdy velkou moc, nebo eso platilo více než sám král, jenž musel se před močí peněz pokoriti. Ostatní obrázky měly též vesměs vojenský ráz, podobně jako i "barvy" vztahovaly se k válečnictví. Srdece znamenalo udatnost, "pik" a "kar" — bubnu byly výzbroj, "trefle" — zelené — znamenaly zasobování vojska. Ale nejvýznamnější byla jistě vysoká cena esa, neboť bez peněz nebylo tehdy ani vojny — dnes říkáme ani muziky — a peníze byly i při kartách obvyčejně tím nejdůležitějším činitelem, jako jsou bohužel posud.

Pádné důvody. Jestliže nějaký lék jest po 30 let v oblibě u obecnosti, jsou jistě pádné důvody, proč nemocní tomuto léku důvěřovali. Trinerova Léčivá Hořké Víno těší se již po tři desetiletí největší oblibě. A proč? Protože nikdy nikoho nezklamalo, je velmi lahodné a současně nejvýš účinné. Vyčistí vnitřnosti, zotří čuch k jídlu a poduší zažívání. Všechny žaludeční potíže, zácpa, špatné trávení, nadýmání, bolení hlavy, nervosa, zmatlost a pod. zmizí. Naše heslo jest: My se můžeme vždy podívatí vám do očí! Používáme nejlepšího hořkého bylin a výborného šervecného vna k výrobě Trinerova Léčivého Hořkého Vína. Proto má takové tisíc přátel \$1.00. V lékárnách. — Trinerovo Léčivé Víno jest lék stejně známý. Zkusíte jej proti reumatismu, neuralgii, bolení v křtži, poslání, obkolem a pod. 35 a 65c. v lékárnách. Poštou 45 a 75c. — So. Ashland Ave., Chicago, Ill. — Advertisement